

Рубрика **Докторанди ФПУ у Сигнуму** доноси преглед докторских уметничких пројеката који су се реализовали у претходној години, а припадају областима које покрива Сигнум.

Како у досадашњим издањима часописа није постојала ова рубрика, представићемо све докторске уметничке пројекте од првих одбрањених радова 2017. године.

Докторске студије уметности, односно Студијски програм Примењене уметности и дизајн, започете су на Факултету примењених уметности у Београду 2013. године. У току докторских студија, индивидуалне уметничке праксе студената се поткрепљују, обогаћују и продубљују теоријским оквирима и мултидисциплинарним приступима. Њихова остварења се контекстуализују, а добијени резултати у различита поља стваралаштва доносе свежа знања и погледе. Важан аспект докторских уметничких пројеката је отварање питања и про-

стора за нова истраживања у специфичним областима, и стварање дијалогског и динамичног формата који обједињује више дисциплина, приступа, теоријских оквира и начина реализације, те доноси богатство и иновације у уметничком истраживању, у визуелним уметностима и дизајну. Сваки докторски уметнички пројекат захтева и компоненту излагања односно јавне презентације рада, што доноси изазове, новине и пробоје и у излагачкој пракси.

Како ће у наставку бити представљен 21 докторски уметнички пројекат, сортирани су према областима, иако многи од њих могу бити сврстани у више категорија. Сви радови се могу погледати онлајн на сајту eteze.arts.bg.ac.rs, док се њихова штампана верзија може прегледати у читаоници библиотеке ФПУ.

1. ГРАФИКА / РУЧНА ШТАМПА

Стваралачки процеси у пољу ручне штампе, експериментални приступи у пољу графичких медија и редефинисање постојећих графичких форми и израза...

2021.

Имплементација традиционалне јапанске ручне штампе "Gyotaku" са савременим сликарским и графичким техникама, аутор; Станишић, Миодраг В., менторка: Вујовић, Милка М., чланови Комисије: Кајтез, Слободан Б., Петровић, Гордана В., Чапак, Горан Ж., Млађовић, Миодраг

Аутор овог докторског уметничког пројекта приближава нам графичку технику која је потиснута у оквиру савременог стваралаштва, спајајући је са новим материјалима и процесима изведбе, и тако успостављајући дијалог између традиционалног и актуелног.

Ајсџиракџи:

Предмет докторског уметничког пројекта је истраживачки процес, као и изведба колекције графичких листова јапанске ликовне технике gyotaku. Истраживање се базира на пољу теорије у оквиру емпиријског истраживања уз практичан и експерименталан стваралачки процес. Циљеви докторског уметничког пројекта су сагледавање, објашњење и унапређење јапанске технике gyotaku, ликовне методе која није присутна на савременој уметничкој сцени, као и утврђивање одговарајућег најефикаснијег поступка изведбе. Уз употребу нових материјала и технологије овакав графички лист добија могућност комбиновања са другим графичким методама. Главни циљ пројекта је имплозија традиционалне уметности и савремених културних и уметничких тенденција. Циљ теоријског рада је да објасни потенцијал, могућности, технологију изведбе уметничког дела, као и његову везу са савременом графичком сценом. Истраживање кроз теоријски оквир теме уз уметничку

праксу нове методологије изведбе, делимично кроз експеримент, допринеће бољем разумевању проблематике ауторског отиска који је као такав близак сликарству.

Кључне речи:

gyotaku, уметност, графика, техника, синтеза, традиционални, савремени, истраживање, ликовност, експеримент, сликарство, отисак, лист, текстура, риба, Јапан, туш, ручна штампа

2020.

Колаграфија – експерименти у графици, ауторка: Флегар, Ивана И., менторка: Петровић, Гордана В., чланови Комисије: Стојадиновић, Оливера Р., Огњановић, Мирко В., Млађовић, Миодраг, Оташевић, Бојан

Ауторка овог докторског уметничког пројекта доноси нам методе и резултате опсежног истраживачког процеса ручне графичке технике колаграфије, и њеног прилагођавања савременом тренутку и потребама које подразумевају поједностављен и бржи процес израде, као и употребу доступних материјала који би умањили токсичност графичког процеса. Кроз експериментисање, мапирање предности и проблема у свом стваралачком процесу, ауторка даје значајан допринос истраживању, унапређивању и иновирању ове графичке технике.

Ајсџиракџи:

Овај рад показује да графика, задржавајући традиционалне вредности, има неслућене могућности ширења експериментисањем и трансформисањем. Циљ је био истраживање могућности које колаграфија пружа на

текстурном пољу, тј. постизање богате скале валера и структура. Инспирација је наше окружење, тј. материјални свет. Циљ употребе савремених, свакодневних материјала за израду матрице јесте приближавање графике модерном добу, али са задржавањем матрице у физичком простору, као и њено ручно отискивање. Намера овог рада била је и свођење токсичности графике на најмањи ниво, као и поједностављење самог процеса израде матрица како би се дошло до замишљене идеје у што краћем року. Докторски уметнички пројекат Колаграфија – експерименти у графици састоји се из четири дела: Први је истраживачки део, који подразумева сакупљање материјала, промишљање и тестирање његове адекватности и прилагодљивости графичким потребама. Сваки од прикупљених материјала морао је проћи цео процес, од израде матрице до штампе, како би се проверила његова подобност и издржљивост. Према успешности у овој фази, вршио се одабир материјала који ће се користити за даљи рад. Други је практични део, који се односи на израду графика већег, галеријског формата. У питању је израда самосталних графичких листова од матрица добијених интервенисањем у материјалима који су испунили постављене критеријуме у истраживачкој фази. Трећи је теоријски (писани) део, који је уско повезан с првим делом рада. Он преноси сазнајна искуства стечена у истраживачкој фази. Описује употребљене материјале и коришћене методе. Пружа увид у разлике и сличности колаграфије с традиционалним графичким техникама. Четврти део је, такође, текстуалан, с тим што ближе објашњава другу фазу рада, тј. израду графичких листова. Преноси сазнања и искуства стечена у току прављења јединствених графичких форми. Сублимација пројекта је изложба на којој су приказане табле са узорцима из истраживачког дела, као и самостални графички листови. Сама одбрана рада је у виду презентације. Резултат докторског уметничког пројекта Колаграфија – експерименти у графици јесте оспособљавање графичара за прављење штампарских форми које се добијају употребом нестандартних материјала и представљају новину у погледу истраживања и комбиновања.

Кључне речи:

колаграфија, колаж, ручна, штампа, отискивање, отисак, нетоксична.

2020.

МУЛТИОРИГИНАЛ – Редифинисање Б2 формата у нове графичке форме, ауторка: Драгосавац, Славица Б., менторка: Петровић, Гордана В.; чланови Комисије: Влаховић, Југослав М., Мићановић, Здравко М., Огњановић, Мирко В., Милановић, Владимир

Ауторка овог докторског уметничког пројекта, употребљава рекламне форме као полазишта за уметничко стваралаштво. Елементе из индустријске и комерцијалне штампе, користи као градивне елементе за уметничку праксу и израз, спајајући у једну целину концепт умножавања/тиража и уметничку праксу коју карактерише јединственост, експеримент и непоновљивост.

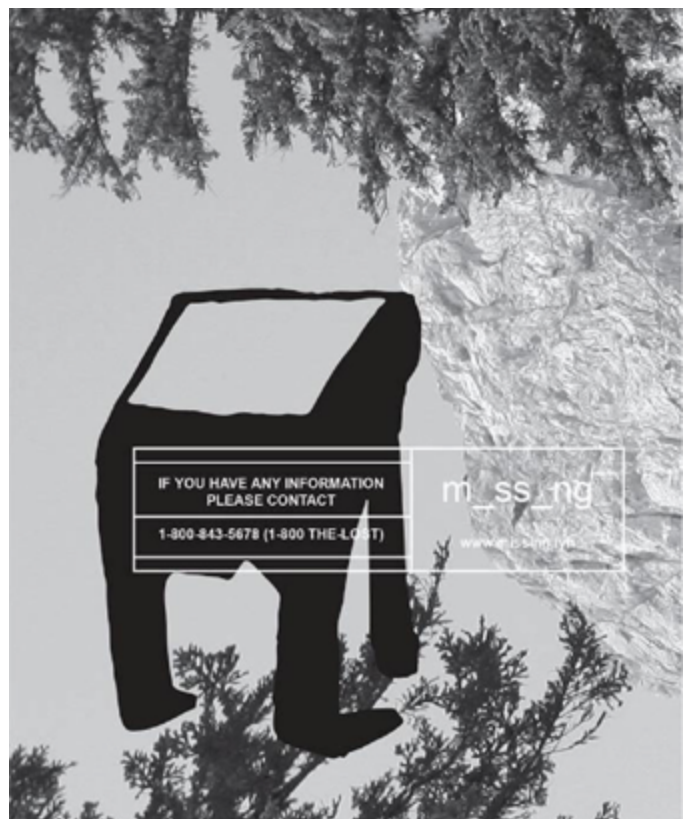
Апстракт:

Докторско уметнички пројекат МУЛТИОРИГИНАЛ Редифинисање Б2 формата у нове графичке форме заснива се на преиспитивању употребе форме плаката као

отворене полазне тачке за истраживање позиција концептуалних промена у медију штампе и перспектива отварања простора за експерименталну уметничку праксу. Упоредо са развојем технологије мултипликовања, отварају се нове могућности, при чему је у крајњи резултат интегрално укључено и средство његове производње. На примеру графичке матрице или дигиталног записа сусрећемо се са „оригиналом“ као подлогом „уписа“ аутентичне и непоновљиве уметничке визије. Уметничким концептом уместо „објективне“ информације, испитује се процес присвајања искустава из уметничких функционалних области плаката, фотографије, графичког дизајна и репродуктивних техника офсета, дигиталне и осталих начина високотиражне индустријске штампе. Циљ уметничког пројекта је да ревидира приступ појму мултипликованог оригинала комбинацијом различитих графичких стратегија и да, примењивањем њихове „формалне“ реализације преузете из медија комерцијалне штампе, отвори већи простор за иновативне поступке. Практични рад је амбијентална композиција састављена од спојених плакатних форми у Б2 формату, који могу да функционишу модуларно или као билборд, односно зидна интегрална ликовна целина. Сложени информацијски графизми, реакција на стварност, лични утисци утиснути у аналогну или дигиталну матрицу, бележе ситуације сопствене реалности пасивизираниог друштва у коме и сам живот постаје „отисак“ других живота.

Кључне речи:

графика, оригинал, ауторски плакат, фотографија, дизајн, уметничка пракса, дигитални отисак, офсетна плоча, копија, мултипликовање, штампа

2017.

СИЛА – Графика у простору, ауторка: Граховац Каран, Марија, С., менторка: Петровић, Гордана В.; чланови Комисије: Фулгоси, Даниела, К., Огњановић, Мирко, Вучковић, Сузана, Момиров, Драган

Ауторка овог докторског уметничког пројекта кроз темељан уметничко-истраживачки процес осветљава аспекте и позиције графичког стваралаштва данас, употребу нестандартних материјала, излажење изван галеријских простора, са посебним освртом и на социологију уметности кроз примере постављања графике у урбане просторе који би променили не само урбане пејсаже, већ и позитивно утицали на визуелну културу и свакодневни живот појединца и заједнице.

Айсџракић:

Докторски уметнички пројекат „СИЛА“ се састоји из практичног и теоријског (писаног) дела. Пројекат се бави графиком у простору, представљајући дигиталне графике великих формата на алубонду, које слањањем у више слојева остварују тродимензионалност, прелазећи у форму инсталације. Пројекат је представљен кроз изложбу која третира тему – сила – кроз серију дигиталних графика пропорционално умањених у односу на изложбени простор и зидну пројекцију компјутерски изведених монтажа ових графичких инсталација у реалном простору. У писаном делу, пројекат ће бити представљен у контексту визуелног и теоријског оквира, коришћених методолошких принципа и анализе практичног поступка припреме и ре-

лизације. У закључним разматрањима образложићу релацију постављених теоријских оквира и практичних уметничких решења. Говорићу и о томе како одређени екстеријер делује на перципирање и трансформисање уметничког рада, да ли присуство уметности на нивоу свакодневне перцепције утиче на остваривање лакшег, спонтанијег односа на релацији дело – посматрач и да ли је тај однос због учесталости перципирања снажнији. Објаснићу како уметност функционише изван галеријских установа и на који начин измештање уметничког рада у урбани простор града делује на социјални аспект појединца и шире друштвене заједнице. Такође ћу представити сличности и разлике овог уметничког пројекта у односу на уличну уметност и у односу на галеријски начин презентације и перцепције, проблематизујући питање галеријске излагачке политике и фреквентности галеријске публике. У раду ћу се бавити позицијом оригинала и мултипликованог дела карактеристичног за медиј графике. Рад ће се кретати у оквирима теоријске, емпиријске, компаративне и аналитичко-интерпретативне методе у циљу тематизовања нових могућности реализације и презентације графичке уметности, промењене графичке продукције и проширеног појма графике.

Кључне речи:

Графика, штампа, дигитална графика, графика у простору, графичка инсталација у простору, алубонд, сила, енергија, архитектура, ауторски отисак, интеракција, амбијент

2. КЊИГА

Свежи приступи дизајну и обликовању књиге, илустрацији, проширење граница перцепције и дефиниције књиге, као и читања, књиге уметника, могућности које књизи пружа дигитални формат...

2022.

Пусти ме да урадим сам, Интерактивна дигитална књига за децу, ауторка: Батајић Сретеновић, Оливера; ментори: Карановић, Бранимир Б., Пург, Петер; чланови Комисије Стојадиновић, Оливера Р., Костић, Александар, Протић, Јулијана М.

Ауторка овог докторског уметничког пројекта, креирала је дигиталну интерактивну (првенствено дечју) књигу „Пусти ме да урадим сам“ у мултимедијалном формату (статична и анимирана слика, звук и нарација, текст), који по својој организацији и функционалности подсећа на корисничко окружење апликација и веб сајтова (на адреси rustimedauradimsam.org књига је доступна свима). У свом раду, ауторка је осветлила многобројне аспекте, повезане са самим дигиталним форматом књиге и компонентом интерактивности, али и темом која се односи на детињство и сећања на овај формативан период сазревања. Тако су покренута питања, донети осврти, предлози и прецизна упутства за различите сегменте оваквог пројекта – промена читања у савременом свету, компјутеризација и дигитални контекст стварања и читања књиге, значај креативног учешћа и интерактивности креатора и читаоца садржаја, нарочито у образовном процесу, сложеност личне фото-архиве и њене улоге у креирању сећања.

Айсџракић:

У друштву у којем је све попримило димензије спектакла, своје место нашла је и књига. Прво као штампана интерактивна књига, потом у електронском и најзад у интерактивном дигиталном облику. Иако је задржала свој вишевековни облик, данас дефинисан границама екрана, структурално и идејно потпуно је другачија. Са увођењем новог типа књиге мења се и начин читања, односно са линеарног се прелази на динамичко, какав је и сам медиј са којег се чита. Велику улогу у овој промени, која је била подстакнута индустријализацијом и могућношћу брзог умножавања, околностима које копију стављају изнад оригинала, има компјутеризација. Овај рад бави се питањима да ли су традиционална књига и традиционалан начин читања постали монотони за савременог

човека, односно дете, и да ли књига данас може да постоји једино као део општег компјутеризованог спектакла. Такође, испитујемо како ће се књига коју познајемо развијати у будућности, да ли ће се само мењати или ће њен пут почети да се грана у више праваца и слојева (димензија). Истакнуто је који су начини и процеси важни за креирање дигиталне интерактивне књиге, као и ко су све учесници овог мултимедијалног доживљаја. Кроз докторски уметнички пројекат „Пусти ме да урадим сам“ настојали смо да истражимо простор и границе „нове“ дечје књиге, као и могућности које таква књига пружа.

Кључне речи:

дигитализација, дигитална књига, електронска књига, дечје издаваштво, интерактивна књига, интерактивна дигитална књига, iPad књига, аpp, линеарно читање, динамичко читање, хипертекст, спектакл, софтвер, програмирање, аудио, видео, анимација, интеракција

2021.

A bok out of the box – илустрација као инсталација, ауторка: Јелић Обрадовић, Јасна Т.; ментор: Ђирић, Растко, М.; чланови Комисије: Шћепановић, Владислав, С., Кајтез, Слободан Б., Големовић, Димитрије, Ђирић, Марија

Ауторка овог докторског уметничког пројекта обједињује два стваралачка поља, илустрацију и инсталацију, конвенционално подељена у две гране – примењену и ликовну уметност. Ауторка прави искорак у илустровању писане форме, у овом случају бајке, као једне од најважнијих књижевних облика у периоду детињства, где се најмлађи читаоци односно слушаоци први пут упознају не само са текстом већ и различитим визуелним интерпретацијама текста кроз илустрацију књиге. Кроз форму инсталације, ауторка проширује поље доживљаја бајке и доноси нове вредности у визуелној интерпретацији текста, попут просторности, интеракције простора и објеката, елемената светла који утичу на атмосферу, перцепцију и доживљај. Посебан сегмент рада односи се на мултидисциплинарно истраживање бајке, са акцентом на корелацију ове књижевне врсте и психологије деце а и одраслих.

Ајсџракиј:

Предмет докторског уметничког пројекта „A BOOK OUT OF THE BOX – илустрација као инсталација” јесте ново тумачење илустрације кроз уметничку представу бајке у контексту инсталације. Истраживање полази од тога да се дете-читалац најраније у животу сусреће са књижевним жанром приче-бајке и истовремено се по први пут упознаје са уметничком формом илустрације. Теоријски део рада разматра особине и структуру бајке као књижевног рода, општи однос психологије према бајци, а потом и позитивне утицаје бајке на психологију деце и одраслих. Посебна пажња посвећена је психолошкој анализи илустрованих бајки које представљају део докторског уметничког пројекта. Повлачи се паралела између чулног, интуитивног и имагинативног као појавности везаних за психологију човека и човеково стваралаштво. Направљен је осврт на две битне уметничке области које чине костур пројекта: илустрацију и инсталацију. Ови садржаји се даље анализирају кроз разматрање креативног процеса које прати искорак од класичне илустрације књиге према илустрацији објекта постављених као инсталација у простору. Уметнички пројекат је у даљем току образложен мотивима да се у форми реализованих објеката изнесе посебно изабран сегмент садржаја одабраних бајки и реализација тог циља кроз експерименталну интерпретацију илустрације.

Кључне речи:

бајка, књига уметника, експериментална илустрација, објекат, инсталација, атмосфера, психологија.

Невидљиви талас – експериментални тактилни стрип, ауторка: Купрешанин, Драгана, Д. ментор: Ђирић, Растко, М.; чланови Комисије: Грубанов, Иван, Ј., Драгосавац, Славица, С., Вељашевић, Владимир, Живанчевић, Драган

Ауторка овог докторског уметничког пројекта унела је у поље медија стрипа и његовог доживљаја, иновацију у реализацији која интегрише важан аспект данашњице – инклузивност. Стрип-табле рељефних структура изашле су их класичних форми стрипа и ослониле се на једноставност и естетику форми које, не само да пружају могућност читања слепим и слабовидим, већ отварају и нове перцепције и могућности обликовања у наративности и визуелности медија стрипа. Први искорак овакве врсте код нас, чини овај рад значајним за даље експерименте и пробоје, не само у проширењу дефи-

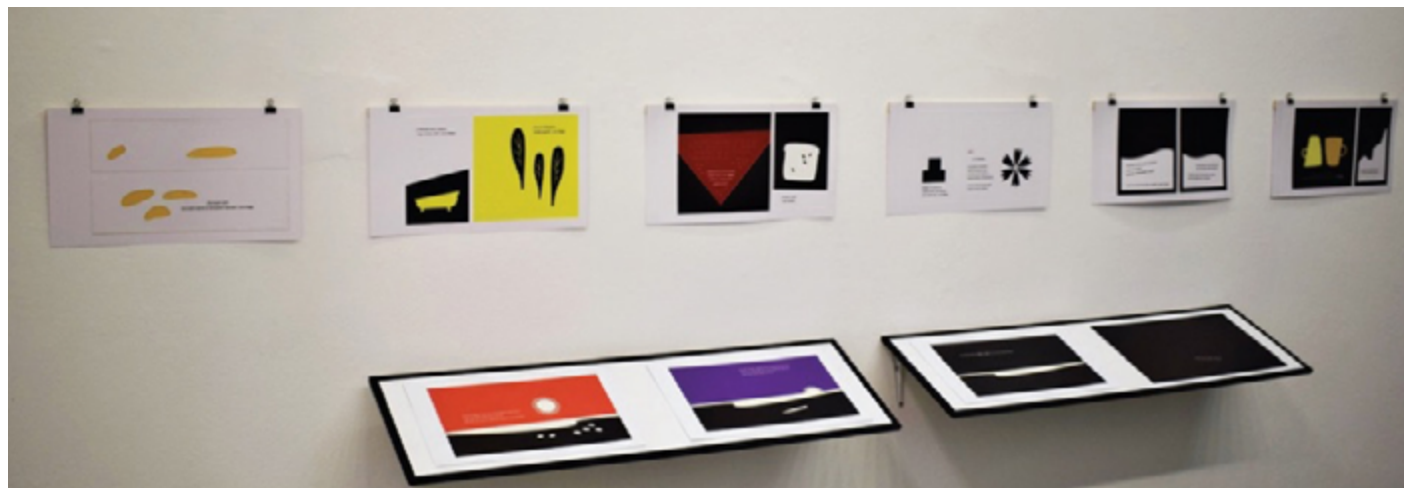
ниција медија стрипа и илустрације, већ и капацитета уметности да креира друштвени контекст емпатије и инклузивности.

Ајсџракиј:

Докторски уметнички пројекат „Невидљиви талас – експериментални тактилни стрип” уводи тактилитет у структуру стрипа, чинећи медиј доступним публици специфичних визуелних чулних капацитета. Уважавајући сазнања из области тифлологије, хаптичка адаптација у раду омогућава развој концепта инклузивног стрипа и универзалног дизајна, истовремено испитујући структуру медија. Адаптирани садржаји обликују нову, визуелно-хаптичку естетику дела са сопственим законитостима, дистрибуирајући стрип ка публици у излагачким просторима. Приступачност простора, као услов рецепције дела, стрип позиционира у поље уметничког и делу омогућава статус артистичког артефакта. Тактилитет у стрипу „Невидљиви талас” не преводи визуелно дело у формалну адаптацију, већ остварује пун инклузивни капацитет дела, чинећи његов саставни елемент.

Кључне речи:

инклузивни стрип, слепи и слабовиди, тифлологија, просторни стрип, визуелно-хаптичка естетика, тактилна адаптација, стрипско поље, приступачност, протострип, експеримент

Илустрација и друштвене мреже – примена дигиталне илустрације у виртуелном простору Инстаграма, аутор: Делибашић, Здравко, М., ментор: Ђирић, Растко, М.; чланови Комисије: Протић, Јулијана, Вујовић, Милка, М., Продановић, Ана, Ђирић, Марија

Ајсџракџ:

Докторски уметнички пројекат Илустрација и друштвене мреже – Дигитална илустрација у виртуелном простору Инстаграма, заснива се на преиспитивању потенцијала друштвених мрежа као релевантног простора промоције-презентације серије дигиталних илустрација под називом „Илустрована стварност”. Служећи се потенцијалима друштвене мреже Инстаграм у којој се свакодневно усавршавају и умножавају принципи комуникативних канала, анализом дискурса испитаће се могућност компарације језичке форме „хештаг” и дигиталне илустрације. Употребљавајући „хештер” као доминантну језичку функцију, умјесто уобичајног (типичног) текстуалног предлошка, испитаће се да ли илустрације постају видљивије и доступније већем броју онлине „корисника” – посматрача. Језички метаподатак који у себи садржи хештаг типичан за претрагу унутар друштвених мрежа, постаје условни рефлекс за илустрацију која га уједно и објашњава. Овај уметнички пројекат упоредо узима за циљ проучавање досадашње употребе аналогно креиране илустрације унутар традиционалних штампаних медија и испитивање утицаја дигиталне илустрације (слике) као доминантног облика визуелне комуникације савременог онлајн друштва. Пратећи даљи ток овог рада, биће указано на могућности коју има дигитално креирана илустрација објављена на друштвеној мрежи Инстаграм и који су њени домети. Докторски уметнички пројекат „Илустрована стварност” кроз свој крајњи практични рад истиче могућности савремених дигиталних тенденција и подстиче на публикацију илустрације у оквиру онлајн платформе као што је друштвена мрежа Инстаграм.

Кључне речи:

илустрација, дигитална илустрација, интернет, друштвене мреже, инстаграм, хештаг.

2020.

Слика и симбол у функцији обликовања књиге песама јерменске поезије – употрази за светим знаком, ауторка Вартабедијан, Анамарија, менторка: Фулгоси, Даниела К.; чланови Комисије: Ђирић, Растко М., Ђулизаревевић Карановић, Селма М., Шћепановић, Владислав С., Шуица, Никола

Ауторка овог докторског уметничког пројекта пружила нам је увид у богато наслеђе јерменске културе, кроз мултидисциплинарни истраживачки процес и теоријски оквир, дајући осврт и на значај митологије за духовност, друштвеност и идентитет човека, те на превођење митолошких и религијских садржаја у симболе у оквиру уметничких израза. Ауторка, понајвише инспирисана јерменском поезијом, „уноси” своју уметничку поетику у обликовање књиге уметника и представља нам визуелни израз којим се синтетише ауторкина потреба за дефинисањем идентитета, њен властити уметнички сензибилитет, као и опсежни истраживачки процес јерменске баштине. Ауторка истовремено проширује границе за перцепцију књиге, односно ликовног простора

и визуелног аспекта писаног наслеђа и културе. Важан елемент овог рада је и пружање оруђа и контекста за разумевање и сагледивост богатства других култура и баштина, које често умеју бити врло селективно и маргинално обрађене на нашој територији.

Ајсџракџ:

Предмет истраживања докторског уметничког пројекта У потрази за светим знаком је проучавање јерменског културног наслеђа и споменика – посебно на тлу Србије, транспоноване мотива орнамената са споменика у нове сликарске форме изведене традиционалним техникама, као и превођење ликовног израза у оригиналан приступ обликовању књиге уметника. Истражује се значај и утицај митологије и симбола на човека, као важног дела његове духовности и колективне свести, постављају се питања бивства и порекла људског бића. Наратив пројекта заснован је на библијском миту о потопу, значењу традиционалних јерменских симбола и текстовима савремене јерменске поезије. Идеја пројекта је формирање нове уметничке стварности која актуелизује аква-тичке и соларне симболе, идеје о уништењу и поновном стварању света, средишту света, циклусима у природи, упоришту човековог идентитета – породици и прецима, симболима, културној баштини, речима и записима,

свим елементима који граде духовну структуру човека преводећи их у савремену уметничку форму. Радови у оквиру пројекта настали су у техници сувог пастела на папиру и у комбинованој техници, са тежњом да се обезбеди снажан доживљај и аура уметничког дела, комбиновањем српског ћириличног и јерменског писма, симбола, боја, портрета и природних лепота, а инспирисани су савременом јерменском поезијом објављеном у збиркама поезије на српском језику. Циљ пројекта је трагање, потврђивање и успостављање целовитости сопственог идентитета који се базира на различитим припадностима, изучавање и приближавање друге културе и истицање вредности неговања културне баштине. Циљ је преношење поруке песме и целог пројекта кроз универзални језик слике и поставку изложбе конципирану као свеобухватни ликовни простор.

Кључне речи:

мит, симбол, реч, слика, књига, поезија, камен, крст, средиште, споменик.

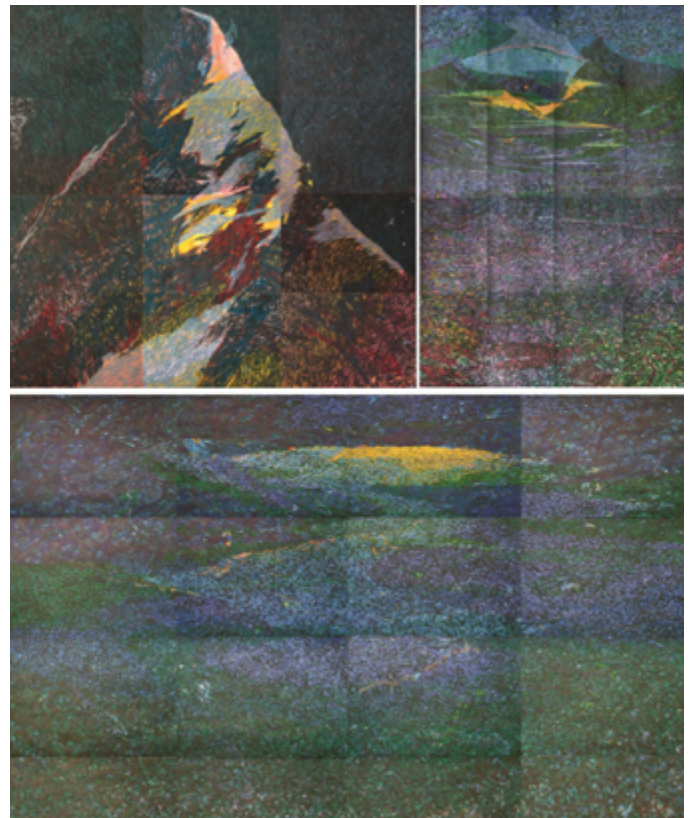
Хазарски речник, књига уметника – интерактивни дијалог књиге, посматрача и простора, аутор: Радосављевић, Никола Ј.; ментор: Ђирић, Растко М.; чланови Комисије: Вујовић, Милка М., Огњановић, Мирко В., Вучковић, Сузана, Милановић, Владимир

Аутор овог докторског уметничког пројекта проширује границе књиге као уметничког објекта, интегришући у целину не само радове, већ и простор и публику која перцепира и тумачи експонате. Уметнички објекти, као медијатори између забележених стања и искустава аутора и са друге стране публике која их користи као оруђе за властита преиспитивања, доприносе обогаћивању перцепције шта је то књига, шта је књига уметника и који је њен положај у савременом стваралаштву. Осим властите уметничке праксе, која доприноси проширењу или редефинисању граница књиге уметника, аутор у раду даје драгоцен и обиман истраживачки процес у пољу теорије, историјског развоја и савремених пракси које се односе на књигу уметника.

Ајсџраки:

Како би најлакше разумели шта би књига уметника могла да буде, морамо истражити њене физичке и визуелне особине. Ово је специфичан медиј којим се ликовне праксе интегришу унутар уметничког објекта, како би посредством додирца утицао на чула посматрача.

Код медија књиге уметника дошло је до великог развоја у последњих педесет година. Прилично популарна, књига уметника као поље ликовног стваралаштва, остаје недовољно истражена и теоријски појашњена. Докторски уметнички пројекат „Хазарски речник, књига уметника – интерактивни дијалог књиге, посматрача и простора“, настао је у трогодишњем периоду на докторским академским студијама Факултета примењених уметности у Београду. Иако је назив преузет, а рад у идеји инспирисан романом Милорада Павића, целокупни пројекат није илустрација поменутог романа. У изложбеном материјалу пројекта представљене су три едиције уметничке књиге, триптих књига и дводимензионални радови у функцији књиге уметника, којима се истражују елементи простора. Ова последња групација односи се на директан однос архитектуре изложбеног хола Народне библиотеке Србије, радова и публике. Специфичност овог простора искоришћена је да се на изложби не прикажу само књиге уметника, већ да се од простора и радова направи књига, чији ће главни актери бити управо посматрачи. Сваким од изведених радова, појединачно, а и у изложеним групацијама, инсистирало се на контакту са публиком. Као уметнички пројекат који повезује различите уметничке дисциплине, технике и медије, докторски уметнички пројекат „Хазарски речник, књига уметника – интерактивни дијалог књиге, посматрача и простора“, инспирисан је пејзажним променама које описују промене у нама. Мотиви на представљеним радовима сабрана су искуства аутора, у једном новом, ликовном речнику. У форми једноставних листајућих обеката, ове уметничке књиге јединствене су мапе његових емотивних превирања, интимног, личног и уметничког сазревања. Прилично сведеним, скоро геометријским ликовним језиком, радови бележе осећај да се друштво мења, чиме се тежи изазивању реакције код публике. Кроз тактилни, визуелни и просторни однос са

сваким од радова понаособ, посматрачу су понуђени инструменти за сопствено преиспитивање. Овај процес интроспекције који започиње у моменту када се књига уметника узме у руке, дефинише основну намену књиге као простора за ликовну уметност — пренос емоције, информације, знања и искуства.

Кључне речи:

књига уметника, графика, слика, простор, амбијент

2019.

ВИЛА РОСА – илустрована интерактивна књига, ауторка: Коцић, Јефимија Љ.; ментор: Ђирић, Растко М.; чланови Комисије: Нешић, Душан Б., Продановић, Милета, Давић, Александар, Јованић, Александра

Ауторка овог докторског уметничког пројекта испитује могућности синтезе и сарадње традиционалног и новог, путем елемената који су у другим контекстима живота прожетог дигиталним и кодираним већ увелико познати и коришћени. Технологија проширене реалности оживљава илустрацију садржаја који се односи на фолклор и наслеђе Југоисточне Србије, на начин који код младих корисника буди жељу за даљим истраживањем и прилагођава се савременом сензибилитету и навици усвајања информација и знања путем апликација и мобилних телефона.

Ајсџракић:

Докторски уметнички пројекат „ВИЛА РОСА – илустрована интерактивна књига” има за циљ проучавање нових метода илустровања текста и сагледавање њиховог утицаја на младу читалачку публику. Задатак рада је да прикаже могућности коришћења нових технологија у циљу проширивања знања посматрача, као и да покаже потенцијал употребе препознатљивих визуелних кодова који носе специфичне квалитативне информације у домену савремене илустрације. У раду се користе једноставне визуелне јединице које, у односу на распоред у уређеном систему, постају препознатљив код који носи информацију и подстиче посматрача на даље анализирање и активацију. Практични део пројекта бави се односом дводимензионалне илустрације – која је била носилац одређених информација и тродимензионалне покретне илустрације – декодираних порука створених у простору проширене реалности. Завршна идеја је у проналажењу одговарајућег визуелног језика који ће посматрачима, односно младој читалачкој публици, омогућити упознавање са различитим природним појавама и дати могућност нове интерпретације дела “Вила Роса” Виолете Јовић.

Кључне речи:

код, илустрација, интеракција, информација, проширена реалност, књига, технологија, покретна илустрација, декодирање, вила Роса

3. ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН

Визуелни идентитет, графичке комуникације, друштвено ангажовани дизајн, питање комуникативности графичких форми и елемената...

2022.

“Запис” Цветног трга – визуелни идентитет; примена аналогног поступка као посебне вредности у графичком дизајну постиндустријског доба, ауторка: Никодиминовић, Драгица Љ.; ментор: Блажина, Зоран А.; чланови Комисије: Бочина, Ранко, Н., Вељовић, Ивана, Д., Лађушић, Марко Р., Ђуровић, Божидар

Ауторка овог докторског уметничког пројекта је кроз студију случаја – креирање визуелног идентитета јавног простора, односно престоничког Цветног трга, понудила свеобухватан приступ који савремени графички дизајнер треба да примени у свом раду, уважавајући историјат урбаног топонима, његову садашњу функцију и потенцијале, са посебним освртом на важну дебату између два концепта – аналогно и дигитално, који у савременом контексту графичког дизајна и стваралаштва, нису нужно у колизији, већ један другом омогућавају додатне вредности.

Айсџиракџи:

Докторски уметнички пројекат „Запис Цветног трга – визуелни идентитет; примена аналогног поступка као посебне вредности у графичком дизајну постиндустријског доба”, представља новопроектовани визуелни идентитет градског трга израђен и примењен у комбинацији аналогних и дигиталних техника рада, презентован кроз књигу графичких стандарда, пратеће радове и плакате приказане на изложби. Циљ овог рада је да покаже због чега и на које начине аналогни поступак представља додатну вредност у дигиталном добу где софтвер заузима значајно место у креирању и реализацији пројеката графичког дизајна. Теоријско полазиште се ослања на текстове водећих теоретичара нових медија, у којима образлажу свој став, због чега се ми као друштво нисмо одрекли аналогног поступка у стваралаштву. Ово поглавље има циљ да прикаже истраживања, обухвати материјале и укаже на чињенице и запажања о постиндустријском периоду. Бави се предностима и манама аналогног и дигиталног поступка рада у графичком дизајну, обећањима које нам даје развој технологије, софтвера и нових медија, наводећи савремене проблеме стварања оригинала и приказују-

ћи студије који се односе на питања идентитета у дигиталном добу. Посебна пажња је посвећена истраживању историје локације Цветни трг од средине деветнаестог века до данас, анализирајући његове фазе развоја као урбаног топонима заједно са социолошким аспектима који су обликовали ово место као минијатурну градску агору. У практичном делу рада, инспирисан историјом и симболима Цветног трга, створен је асоцијативан лого вишеструког значења, служећи се предностима оба принципа рада. Лого представља основу за стварање визуелног идентитета Цветног трга, који је приказан у оквиру књиге графичких стандарда и кроз пратеће радове на изложби докторског уметничког пројекта. Полазећи од чињенице да су графичке комуникације једно од најмоћнијих средстава савремене комуникације, постојала је неопходност да примена идентитета добије и проширену функцију. Поред обавезних сегмената које књига графичких стандарда треба да садржи, визуелни идентитет је презентован и на примерима у јавном простору, кроз пратеће промотивне материјале и предлоге за промовисање догађаја од општег значаја.

Кључне речи:

Визуелни идентитет, трг, храст, аналогно, дигитално, додатна вредност, цветни трг, јавни простор, симболи, заштитни знак, постиндустријско доба

2021.

Дизајн за особе трећег доба – књига графичких стандарда, ауторка: Николић, Јована Ј. ментор: Блажина, Зоран А.; чланови Комисије: Бочина, Ранко Н., Нешић, Душан Б., Петровић, Љиљана М., Драгосавац, Славица, С.

Ауторка овог докторског уметничког пројекта доноси одличан пример холистичког погледа на улогу и важност дизајна у одговарању на стварне потребе савременог тренутка. Концепте хиперповезаности, софтвера, алгоритма и нових медија, користи као алатку и предност, интегришући их са начелима постојећих парадигми које пропагирају и релевантне фигуре у пољу дизајна, а односе се на одговорност дизајна да унесе нове квалитете у живот и понашање појединца и друштва у већини (а не само у живот мањинске групе коју Виктор Папанек назива „идеалним потрошачима”, а који већ имају средства да поседују и да стално купују новотарије). Такав приступ говори о потенцијалу и незаобилазној улози дизајна у савременом друштву, те значају да се дизајнери баве темама попут понуђене у овом докторском уметничком пројекту – а то је живот старосних групација после 65 година. Ауторкин рад се заснива на темељном истраживачком процесу, који користи методологију и резултате различитих хуманистичких дисциплина потребних за давање свеобухватног и адекватног решења.

Айсџиракџи:

Докторски уметнички пројекат „Дизајн за особе трећег доба – књига графичких стандарда” настаје у јединственом периоду у историји човечанства – периоду када светска популација стари и у бројности престиже младу

и средњу популацију, творећи феномен обрнуте демографске пирамиде. Свест о постојању овог феномена оправдава тему, која ће отворити питања дизајнирања за припаднике ове старосне популације. Хиперумрежно друштво, у коме се комуникација одвија у свим правцима – на релацијама: човек-човек, човек-машина и машина-машина, захтева преиспитивање функционалности постојећих графичких комуникација, у контексту дизајнирања за особе трећег доба као и комуникацијских канала преко којих се одвија размена информација. Циљ овог пројекта је да стратешким графичким деловањем учини видљивијим проблеме и теме које се тичу особа трећег доба, ширем кругу људи, али и да популаризовањем теме пробуди свест о њеном значају, стварајући предуслове за критичко разматрање и креативно деловање. Полазећи од претпоставке да, у најширем смислу „видети“ значи „разумети“, рад тежи осветљавању значајних тачака живота особа трећег доба, са циљем осавремењавања погледа на овај период живота. Вођена ставом Виктора Ј. Папанека (Victor J. Papenek), идеологијом дизајнера Бруса Мауа (Bruce Mau), али и идејом о свеprisутности софтвера Лева Мановича (Lev Manovich), истраживању приступам широко – тежећи интеграцији сазнања из области социологије, психологије, геронтологије, теорије медија, студија софтвера и графичког и друштвеног дизајна. Као резултат следи закључак да савремене графичке комуникације треба мислити у оквиру мрежа и нових медија, па као продукт настаје хипермедијални рад „Соба 65 - водич кроз симболе трећег доба“ који служи као визуелна платформа за мапирање проблема особа трећег доба. Спајањем графичких комуникација и нових технологија отвара се поље за креирање савремених знакова и симбола, сведочанства духа садашњег времена.

Кључне речи:

дизајн за особе трећег доба, мапирање проблема, графички дизајн, друштвени дизајн, нови медији

2020.

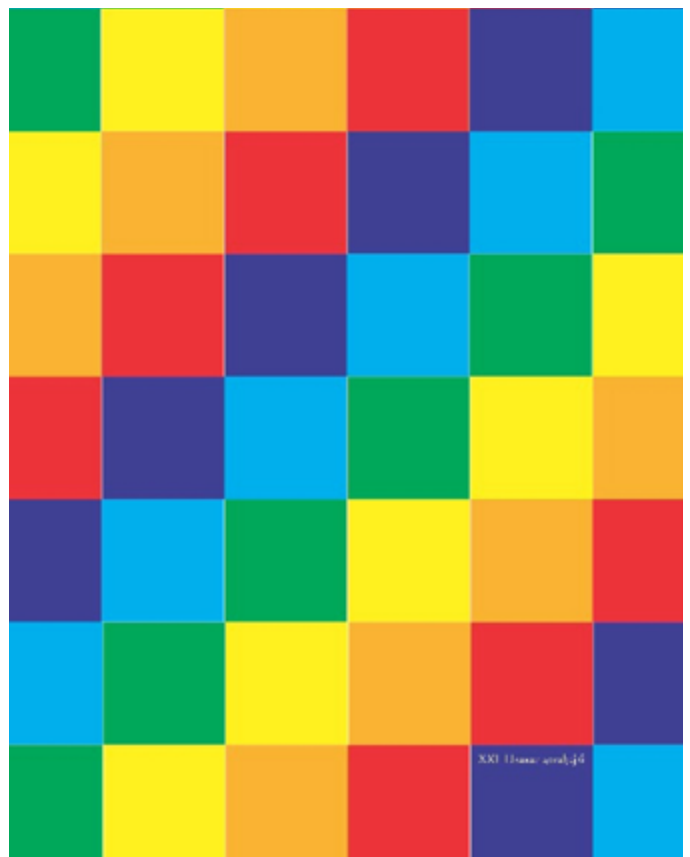
ПЛАКАТ ДОГАЂАЈ – од испразног стецишта до генератора смисла, аутор: Мићановић, Здравко М., ментор: Ђирић, Растко М.; чланови Комисије: Стојадиновић, Оливера Р., Кузмановић, Бранка К., Нешић, Душан Б., Раковић, Бранко

Аутор овог докторског уметничког пројекта уводи сагледавање плаката дистанцирано од његове примарне комуникацијске сврхе, теоријски потковано семиологијом, лингвистиком, структуралном анализом ликовног и визуелног језика. Стваралачким поступком, аутор даје легитимитет самом језику и процесу, те плакату као резултату процеса, одвојеном од комуникативне сврхитости односно преношења одређене информације из другог контекста. Оваква дебата поведена је и у другим стваралачким дисциплинама, попут сликарства где су аутори били уроњени у анализу и значење самог ликовног језика, без миметичког аспекта, или у театру, где су аутори сматрали да је позориште легитимно без декора и костима, стога је важно да су оваква питања покренута и у оквиру ове графичке дисциплине.

Апстракт:

Докторски уметнички рад „Плакат догађај. Од испразног стецишта до генератора смисла“, темељи се на

установљавању, испитивању и проверавању ваљаности, тиме и делотворности плаката догађаја. При томе, ликовно-структурална организација плаката и његова комуникативна својства условљени су, не посредовањем и преносом, него њим самим у градњи значења и смисла. Радом је обухваћено обликовање и реализација неколико десетина плаката, од којих већина припада стварним збивањима и садржајима у области културе. Полазни и кључни подстицаји за рад „Плакат догађај“ долазе из два потпуно различита извора. Према првом од њих, Предметном плакату (Sachplakat), најбитније је да плакат својом објективизацијом потврђује властиту намену. И такође, да плакат не треба бити само формом и ликовно атрактиван него и комуникативно сврховит. Други извор полази од семиолошких истраживања Ролана Барта (Roland Barthes) са тежиштем на студији „Мит данас“. Парафразирајући Барта, вредно је истаћи да је битно да се плакат сагледава у његовој уроњености у језик, и да не би требало залазити „иза“, што значи, да је „простор плаката покривен, а не пробушен“. У начину формирања наслова и поднаслова докторског уметничког рада примењен је и поступак који је основ целокупног истраживања заснованог на структуралној лингвистици, формализму, постструктурализму и семиологији. Тежиште је на значењима постигнутим међусобним односима уврштених речи код именовања. Тиме су уједно наговештени предмет и циљ рада. Средишни део истраживања у полазишту садржи представљање првог ауторског плаката насловљеног „Нулти плакат“. Њим отпочиње и рад у области плаката значајно инициран тим стеченим искуством. Нулти плакат је постао и парадигма три развојне и повезане фазе плакатске праксе и четврте произашле из тих фаза. Систематским извођењем принципа и начина градње из наведеног материјала, поступно израста плакат догађај. Целови-

то посматран, практичан рад се одвија у три фазе које карактеришу укључени плакати и (про)мене настајале логиком облика, са цртежом као основним елементом, логиком поступка, обележеног колажем и монтажом и логиком материје, насловљене тијело-простор плаката. Четврти, изведени део из претходне три фазе, назван Сучељавања, обједињује три серије и шест парова плаката са тежиштем на компарацији различитих обликовних поступака примењених код уврштених плаката.

Кључне речи:

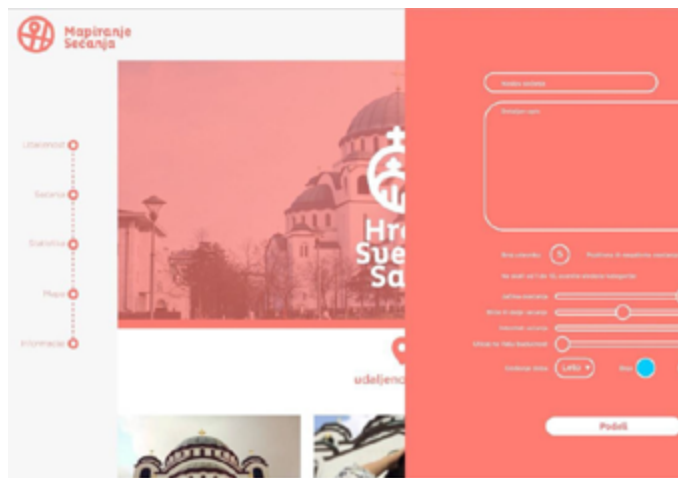
нулти плакат, цртеж, монтажа, тијело-простор, плакат догађај

2017.

Мапирање сећања – Просторно лоцирање индивидуалних сећања посредством знака у функцији питања,

ауторка: Момчиловић, Јована Г., ментор: Блажина, Зоран А.; чланови Комисије: Ђирић, Растко М., Петровић, Љиљана М., Манојловић, Слободан Д., Ђуровић, Божидар

Ауторка овог докторског уметничког пројекта користи достигнућа, приступе и алате савременог графичког дизајна у пољу испитивања, бележења и креирања архиве личних сећања, која учествује у изградњи колективног сећања и осећаја припадности заједници. Са тежњом стварања корисничке апликације, ауторка отвара могућност сталног проширивања садржаја ове базе, чији развој зависи и од самих корисника, чинећи ову визуелну мапу сећања сталним сведочанством процеса и начина чувања али и креирања прошлости на основу позиција из садашњости.

Ајсџраќиј:

Докторски уметнички пројекат „Мапирање сећања“ тежи да својим истраживањем, анализом и обрадом прикаже друштвену истину, кроз сећања која одређују идентитет једне заједнице. У истраживању за овај пројекат узета је територија града Београда, односно локације које су најкарактеристичније знаменитости града. Креирани су визуелни симболи који идентификују одређене локације и својом визуалном асоцијацијом призивају сећања везана за дато место. Циљ пројекта је стварање могућности за другачију перцепцију стварности, откривајући индивидуалне приче које се преплићу на истим местима. Испричана сећања су значајна зато што истражују лично значење, она су темељи идентитета и самосвести. Успомене повезују нашу стварност са прошлим доживљајима и у променама које су неминовни део живота стварају лични доживљај интегритета и јединствености. Иако се људи под утицајем свеопште дигитализације физички међусобно удаљавају, измештајући све већи део себе у виртуелни свет, потреба људи да поделе своје доживљаје и сећања остала је иста. Стога се овај рад бави и испитивањем начина на који се сећања уписују у виртуелну меморију.

Кључне речи:

сећања, мапирање, знак, виртуелни свет, друштвеномреже, простор, стварност, идентитет, памћење, меморија

ВИЗУЕЛНО=ВЕРБАЛНО – Социолошке девијације материјализоване графичким симболима,

ауторка: Раденковић, Миљана В.; ментор: Блажина, Зоран А.; чланови Комисије: Бочина, Ранко Н., Нешић, Душан Б., Манојловић, Слободан Д., Ђуровић, Божидар

Ауторка овог докторског уметничког пројекта теоријским истраживањем и реализованим уметничким решењима, поставља тезу да су комуникацијски потенцијали графичког знака истоветни као и потенцијали и сврховитост текстуалне садржине, нарочито у контексту данашњице. Једноставност и минимализам у обликовању графичког знака ставља у функцију јасне комуникације о теми социолошких девијација, успут испитујући заједничке компоненте, предности и мане оба вида комуникације.

Ајсџраќиј:

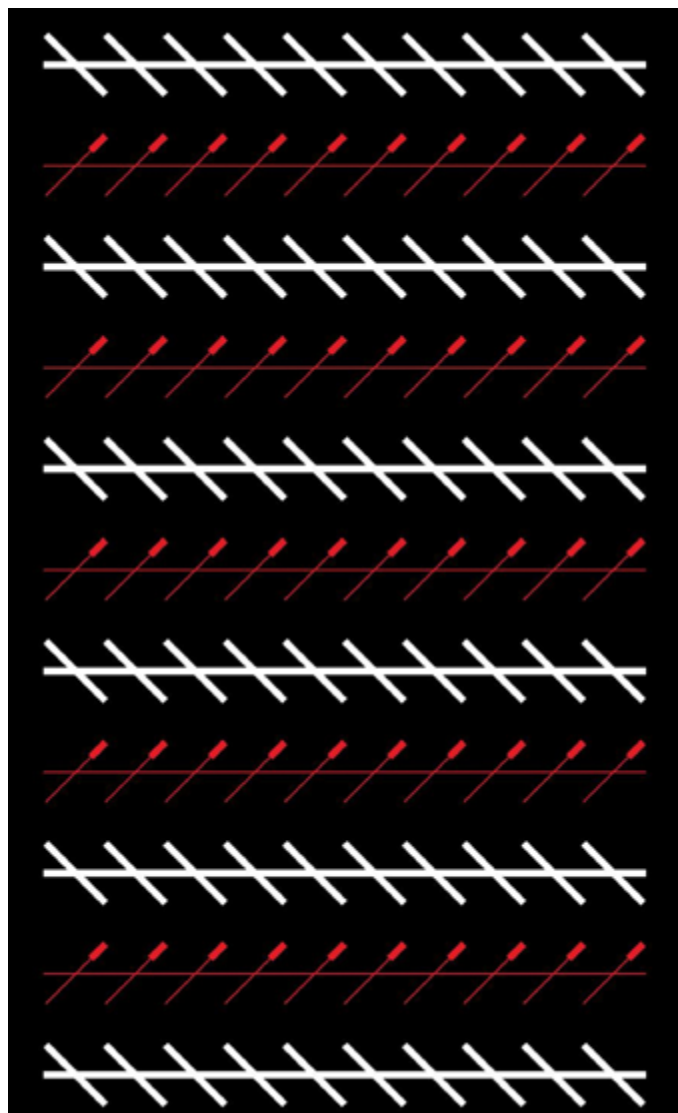
Докторски уметнички пројекат „ВИЗУЕЛНО = ВЕРБАЛНО, Социолошке девијације материјализоване графичким симболима“ има за циљ проучавање графичког симбола као основног облика визуелне комуникације и његове улоге у савременом друштву. Истраживање полази од тезе да визуелни симболи поседују једнаке комуникационе капацитете као и вербални и бави се испитивањем тих капацитета, као и заједничким компонентама које ова два вида комуникације имају, тј. односом између текстуалног и визуелног садржаја. Задатак теоријског дела рада је да прикаже развој и присутност визуелних знакова и симбола као основних средстава комуникације од најранијих времена људског постојања, па све до данашњих дана када представљају вид примењених уметности. Рад се користи чињеницом да је графички дизајн, а пре свега графичке комуникације, једно од најмоћнијих средстава масовног споразумевања у савременом друштву и да је неминовно присутан у човековој свакодневици. С тим у вези, изложене су и анализирани неке од водећих теорија проучавања

визуелних и вербалних знакова са циљем да се сагледа однос између знака и значења, садржине и форме, конотативног и денотативног у самом знаку и сл. Практични део пројекта бави се истраживањем комуникационих потенцијала графичких симбола кроз њихову примену на конкретном примеру слања одређене поруке. Креативни рад обухвата низ дигиталних принтова на тему социолошких девијација, са циљем да се општеприхваћеним графичким симболима, једноставним визуелним формама и чистим бојама, укаже на актуелне друштвене проблеме. Идеја је да се кроз уметнички израз заснован на основним геометријским облицима и минималистичком приступу докаже да визуелно има једнаке комуникационе способности као вербално и да су графичке комуникације једно од најмоћнијих оруђа социјално ангажованог дизајна и креирања масовне свести савременог човека.

Кључне речи:

симбол и симболика, знак и значење, визуелна комуникација, визуелни идентитет, савремени графички знак, графички симбол, друштвено ангажована визуелна порука

У очима звијезде носи, на длановима руже – Репродуковање репродукције; графички дизајнер у улози конзерватора и рестауратора, ауторка: Станковић, Елда, Д., ментор: Блажина, Зоран А.; чланови Комисије: Манојловић, Слободан Д., Петровић, Љиљана М., Фулгоси, Даниела, К., Ђуровић, Божидар

Ауторка овог докторског уметничког пројекта кроз употребу савремене технологије креира репродуковану верзију изгубљене таписерије која је била присутна и у њеном личном, породичном историјату. Репродукована верзија, створена на основу доступних докумената и личних сећања, уводи и питања о новим и другачијим потенцијалима дигитално изграђене репродукције уметничких дела у случају њихове оштећености или уништења, о односу оригинал-репродукција, о улози графичког дизајна и савремених технологија у пољу очувања културног и уметничког наслеђа.

Ајсџракџ:

У докторском уметничком пројекту „У очима звијезде носи, на длановима руже – Репродуковање репродукције у одсуству оригинала; графички дизајнер у улози конзерватора и рестауратора“ бавила сам се проблемом репродуковања репродукције у одсуству оригинала на

конкретном примеру – таписерији Вање Жанко, „У очима звијезде носи, на длановима руже“. На основу црно-белих и колор фотографија лошег квалитета, оригиналних цртежа уметнице, сећања и знања њене породице и моје интуиције, која се градила одрастањем уз радове Вање Жанко, нисам правила очекивану, већ нетипичну репродукцију поменутог дела. Репродукција се састоји из два дела. У првом делу дајем пример на који начин се оштећена или уништена уметничка дела помоћу нових технологија могу сачувати – или макар сачувати сећање на њих. Такође, дајем пример како се може створити порука – дигитална порука која у теорији има све атрибуте бесконачног путовања кроз простор и време, а та нова порука – за разлику од поруке оригиналног дела – може се бесконачно репродуковати тако да свака копија носи све особине оригинала. У другом делу пројекта бавим се уметничким документовањем, стварајући мапу на којој се могу видети уметничко-истраживачке методе које сам користила у свом пројекту.

Кључне речи:

Оригинал, репродукција, таписерија, дигитална уметност, вектор, симулација, пројекција, графички дизајнер, рестауратор, конзерватор

4. Писмо и типографија

2020.

Речи у боји – хроматско типографско писмо са варијацијама у тежини, ауторка: Продановић, Ана Н., менторка: Стојадиновић, Оливера Р.; чланови Комисије: Кнежевић, Илија А., Петровић, Гордана В., Ђирић, Растко М., Јованић, Александра

Ауторка овог докторског уметничког пројекта представила нам је огромне потенцијале које носи вишеслојни варијабилни фонт, у функцији визуелног и ликовног допуњавања текстуалног садржаја, на разноврсност примене, те на интерактивност у дигиталној опцији. Поред мултидисциплинарног приступа у истраживању али и у реализацији овог писма сложене структуре, додатна вредност креираног писма је ликовност израста из скица и припрема рађених руком. Ово писмо примењиво је и у штампи и на екрану, у латиничној и ћириличној верзији.

Ајсџракиј:

Докторски уметнички пројекат Речи у боји – хроматско типографско писмо са варијацијама у тежини заснива се на креирању вишеслојног писма у више тежина и варијабилном формату. Писмо садржи слова латинице за језике западне, централне и источне Европе, као и ћирилице за српски и руски језик. Оно представља пример необичног споја који одражава неке од најсавременијих тенденција у дизајну типографског писма. Слојевита структура омогућава употребу боја и примену транспаренције на слојеве приликом дефинисања изгледа текста. Кроз овај рад представљене су најпогодније методе израде оваквог писма сложене структуре. Један од циљева пројекта је истраживање начина његове примене у штампаним и дигиталним медијима путем примера. Испитано је које су специфичне предности које вишеслојно хроматско писмо обезбеђује у виду визуелних, као и кинетичких ефеката који се могу постићи употребом варијабилног формата. Испитане су карактеристике читљивости креираног писма у различитим величинама, а потом и деловање боја и транспаренције на читљивост, као и конотације које хроматско писмо може да произведе. Уз променљивост боја, ово писмо одликује и могућност примене разноврсних облика добијених комбиновањем слојева различитих тежина. Све ове особине доприносе идеји да се различитим подешавањима писма може на другачије начине

интерпретирати одређени текст, односно да хроматско писмо може да представља ликовну допуну литерарног садржаја, визуелним путем изражавајући и оно што се не може изразити речима. Ова идеја је реализована придруживањем садржаја из списка филозофа Лудвига Витгенштајна примерима употребе писма.

Кључне речи:

типографско писмо, боја, транспаренција, варијабилни фонтови, слојеви, дигитални медији, типографија, штампа, веб, Лудвиг Витгенштајн.

Расцветали рукописи – Фамилија рукописних типографских писама са украсним елементима, ауторка:

Станковић, Биљана Ч., менторка: Стојадиновић, Оливера Р.; чланови Комисије: Кнежевић, Илија А., Ђирић, Растко М., Булизаревић Карановић, Селма М., Илић, Зоран

У овом докторском уметничком пројекту, ауторка успешно спаја калиграфију и програмско пројектовање писма, доносећи поједине иновације у писму заснованом на слободној форми односно рукопису. Ауторка даље указује и на могућности поигравања са ликовношћу и облицима писма у сфери дигиталног, кроз анимацију.

Ајсџракиј:

Докторски уметнички пројекат „Расцветали рукописи – Фамилија рукописних типографских писама са украсним елементима“ има за циљ обликовање типографског писма на основу калиграфских исписа и састоји се од практичног и теоријског дела. Практични део пројекта бави се пројектовањем фамилије фонтова на основу калиграфских скица исписаних резаним металним пером, скенираних и преведених у дигитални формат.

Фонтови су изведени у више тежина коришћењем мулти-мастер технологије. Алтернативни облици слова, који доприносе да слог изгледа као аутентични калиграфски испис, доступни су помоћу OpenType програмирања. Креиране типографске рукописне фамилије писама садрже слова ћирилице и латинице, као и бројеве, интерпункцију, лигатуре и остале стандардне знаке. Даљи рад је усмерен на приказ писма које је презентовано у анимираној форми. Експериментисањем кроз анимацију, смењивањем алтернативних облика, оживљавају се слова и стварају покретне типографске слике. У писаном делу пројекат прати ток различитих фаза рада кроз анализу и проучавање визуелних и теоријских садржина. У раду се користе теоријске, емпиријске, аналитичке и практичне методе у циљу представљања рада на пројектовању и презентовању типографског писма које је предмет докторског уметничког пројекта.

5. Фотографија

2020.

Употреба и злоупотреба фотографије у маркетингу – одговор из црне кутије, аутор: Татаревих, Владимир С., ментор: Каранових, Владимир Б.; чланови Комисије: Шћепанових, Владислав С., Кнежевић, Љубица М., Лазић, Дубравка, Оданових, Ђорђе

Аутор овог докторског уметничког пројекта повео је занимљиву дебату која обједињује више перспектива, из различитих поља деловања, као и наука које их могу продубити или објаснити – маркетинг, графичке комуникације, психологија, социологија, и у централну позицију ставља елемент који је неодојив од токова и процеса свакодневног живота и комуникације међу актерима друштва – а то је фотографија, и њена негативна трансформација од оруђа истинитости ка оруђу симулације и обмане у сфери комерцијалног тржишта и маркетинга.

Айсџиракџи:

Фотографија је једна од најпопуларнијих дисциплина данашњице. Не постоји начин на који бисмо се изоловали од утицаја фотографије. Она се среће у свим видовима људске делатности, од науке до заната. Фотографија информисе, едукује и оплемењује као уметност. Без фотографије и њених деривата (видеа, филмова итд.), визуелни свет око нас изгледао би знатно другачије. Она је данас водећи медиј комуникације и представља незаменљиву потребу друштва. Иако има много праваца у којима се фотографија развијала и развија, овај рад бави се само једним њеним обликом, који се појавио с почетка XX века и од тада није престао да се унапређује и осваја погледе посматрача. Комерцијална фотографија је најразвијенији жанр ове дисциплине и представља две трећине светске професионалне продукције. Рекламна фотографска слика представља сегмент комерцијалне фотографије који има задатак да нам понуди неку нову информацију. Она би требало да буде искрена и тачна, што су и биле њене одлике у прошлости, али се може рећи да се данас то променило. Фотографија као медиј који је створен да забележи истинитост, да документује свет око нас, претворио се у

илузију и симулацију наших живота. Савремени начини масовне комуникације заслепљују савремену популацију те тако постајемо робови куповине и глорификовања материјалног до граница фетишизма. Естетика и морал су превазиђени као застарели и непотребни. Визуелно заводљива, дигитално преуређена, рекламна фотографска слика представља краљицу света илузија модерног доба. Она је предводница у манипулативном начину комуникације и информисања и не оставља простор за дубље промишљање њене садржине. Стварајући такве визуале и размишљајући о истинитости коју преносимо новом естетиком, морали смо да се запитамо: шта се десило и у ком је тренутку дошло до обрта – да фотографија више не информисе и није истинита, већ је сама себи постала тамна страна? Зашто, посматрајући артифицијелне слике за које знамо да су немогуће, слепо верујемо у њихову истинитост? Овај рад има задатак да нас усмери у правцу другачијег размишљања, а затим и могућег деловања – да, уважавајући и користећи савремену технологију, вратимо поверење у истинитост фотографије, које је изгубљено ако се узме у обзир однос између комерцијалних потреба и посматрача.

Кључне речи:

дигитални, рекламна фотографија, медији, култура, визуали, масовна комуникација, артифицијелно, маркетинг, адвертајзинг, савремено друштво

2017.

МЕМЕНТО Визуелно преиспитивање пролазности живота, аутор: Кликовац, Лука, Љ, ментор: Карановић, Владимир Б.; чланови Комисије: Ђирић, Растко, Тодић, Миланка, Владић, Радослав, Арванитидис, Александра
 Аутор овог докторског уметничког пројекта приближава нам важна питања савременог тренутка, попут пролазности, саморепрезентације која прелази у симулацију, стварности и фикције, те улоге фотографског медија како у овим контекстима тако и у другим друштвеним токовима. Аутор ово чини суптилно кроз оригинални уметнички и креативни чин у оквиру трилогије Мемента – Огледало – Пртљаг, али и у оквиру опсежног истраживачког процеса фотографског медија у теоријском делу рада.

Ајсџиракџи:

Докторски уметнички пројекат „Мемента“ је формиран у облику трилогије која се бави утврђивањем позиције фотографије у свим фазама њеног настанка, од снимања, преко постпродукције до пријема, као и ближим одређивањима њених карактеристика и могућности. Сваки део трилогије усмерен је ка одређеној проблематици која је везана за живот. Први део, под називом „Мемента“, бави се појмом пролазности, као и људском потребом за вечном младошћу. У другом делу, чији је назив „Огледало“, фокус је усмерен на људску потребу за самопрезентацијом која, условљена стандардима

друштва, често бива потпуно лажна. Трећи део, „Пртљаг“, који комбинује фотографију и рендгенску слику, тежи да преиспита могућност фотографске слике да прикаже истину, супротстављајући површину фотографисане сцене, у случају фотографије, у односу на унутрашњи, за фотографију невидљив садржај у случају рендгенске слике. Битно је напоменути да је поље фотографије изузетно велико и комплексно и да би било тешко све његове аспекте обухватити у једном раду. Постоји велики број фотографских дисциплина, пракси и техника које није могуће обухватити једном теоријом. Овај рад тежи да издвоји основне одлике фотографије као технике, али пре свега као медија, као и да обради теме које су битне за сагледавање фотографског медија и све детаље везане за тумачење фотографије. Фокус рада је на утврђивању позиције фотографије у друштву, њеном односу према појединцу и заједници, од саме појаве фотографије средином деветнаестог, до њене дигитализације крајем двадесетог века, и њеног све већег и распрострањенијег утицаја. Теоријски део овог рада се такође бави и појмовима стварности и фикције у фотографији, а велики акценат је стављен и на међусобни однос фотографа, дела и посматрача.

Кључне речи:

дигитално, фикција, фотографија, композитна слика, панорама, перцепција, портрет, постпродукција, пролазност, реалност, смрт, стварност, време, живот

90 GODINA OD ROĐENJA
BATE ŽIVOJINOVIĆA

**SAD
NEKAD**

FILMOVI
BATE ŽIVOJINOVIĆA
NA PLAKATIMA
STUDENATA FPU

5.6-31.8.2023.
JUGOSLOVENSKA KINOTEKA,
UZUN MIRKOVA 1

 ЈУГОСЛОВЕНСКА
КИНОТЕКА

 ФАКУЛТЕТ
БИРМЕЊЕНСКИХ
УМЕТНОСТИ
У БЕОГРАДУ

